

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен **“доктор”** по: област на висше образование **6.0. Аграрни науки и ветеринарна медицина**, професионално направление **6.2. Растителна защита**, научната специалност **Растителна защита (Ентомология)**.

Автор на дисертационния труд: **Павлин Емилов Василев**, редовен докторант към катедра „Ентомология“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: **”Листни въшки (*Hemiptera:Aphididae*) по костилкови овощни видове – разпространение, вредна дейност и контрол”**

Рецензент: **проф. д-р Радослав Андреев Андреев / Аграрен университет, Пловдив**; област на висше образование 6.0. Аграрни науки и ветеринарна медицина, професионално направление 6.2. Растителна защита, научна специалност „Растителна защита (Ентомология)”, определен/а за член на научното жури със заповед № РД-16-621./27.06.2016 год. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема.

Актуалността на темата се определя от факта, че овощните култури ежегодно се нападат от различни видове листни въшки, като някои от тях се приемат за вредители с голямо икономическо значение. Задълбочени проучвания върху тази група неприятели у нас са провеждани до края на 80-те години на миналия век от проф. Стойне Григоров и проф. Димитър Ташев. След този период има епизодични наблюдения от други ентомолози, а през изминалите повече от 30 години са настъпили значителни промени в структурата и размера на площите с костилкови насаждения в страната, сортовия състав на градините, формировките и начина на отглеждане. Значително са подновени и средствата използвани за растителна защита.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Авторът си е поставил за цел да установи видовият състав, разпространението, степента на нападение и популационната динамика на листните въшки в агроценозите на слива, праскова и кайсия в България, както и да проучи възможности за контрол на икономически важни видове. Предвидена е необходимостта от установяване на някои основни биологични особености на широко разпространени, слабо проучени или нови видове. Набелязани са четири изпълними задачи, във връзка с поставените цели. Използваните методи на изследване са подробно описани и напълно адекватни за постигане на поставените цел и задачи.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Дисертационният труд е написан на 156 страници. Структуриран е правилно и

е добре балансиран между отделните раздели. Онагледен е с 14 таблици, 54 фигури и 13 оригинални снимки, които ясно демонстрират получените резултати от проведените наблюдения.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Резултатите, представени в дисертацията са следствие на проведените собствени (на дисертанта) три годишни наблюдения и експерименти. Извършена е широкообхватна работа, която изцяло кореспондира с поставените цел и задачи. Големия обем информация в литературния преглед (191 автора, от които 40 на кирилица и 151 на латиница) показва, че докторанта е изключително добре запознат с обсъждания проблем, което му позволява да анализира и обобщава получените резултати. Изводите отразяват основните достижения на работата в синтезиран вид.

5. Приноси на дисертационния труд.

Тъй като дисертацията е свързана с научната специалност : "Растителна защита" повечето от направените приноси са научно-приложни:

Научни приноси

Установен е нов вид за ентомофауната на България - *Brachycaudus schwartzi* Börner (*Hemiptera: Aphididae*).

Научно-приложни приноси

Направена е ревизия на видовия състав, разпространението и популационната плътност на листните въшки по слива, джанка, праскова и кайсия на територията на България. Определени са доминиращите видове по тези култури.

Установено е, че новооткритият вид *B. schwartzi*, вредящ по прасковата, е разпространен в цялата страна, но най-вече в районите на Южна България, където се отглеждат праскови. Посочено е времето на развитието му в градините, както и значението му като вредител.

Установени са нови факти по отношение на *M. varians*, които ще улеснят мониторинга и контрола на този вид.

Доказано е, че видовете *B. cardui*, *B. persicae*, *B. amygdalinus*, *P. persicae* и *R. nymphaeae* имат ограничено разпространение и ниска плътност, поради което не представляват заплаха за насажденията с костилкови овощни култури у нас, а видът *B. prunicola* е разпространен в цялата страна, но напада само издънките на сливата и също няма стопанско значение като неприятел.

Направени са оригинални проучвания върху основните биологични показатели на *R. nymphaeae*, *B. schwartzi* и *H. pruni*.

Потвърдено е, че въпреки значителния си брой афидофагите, в проучваните агроценози, не са способни да задържат плътността на листните въшки на ниско ниво, в периодите на активното им размножаване, а само в периоди, когато колонии не са толкова многобройни.

Изпитано е афидицидното действие на химични и биологични инсектициди за борба срещу най-разпространеният вид листна въшка по сливата – *H. pruni*. Проучването ще помогне за усъвършенстване на системите за контрол на неприятелите при тази култура.

6. Критични бележки и въпроси.

Като забележка към работата може да се посочи, че дискусията върху някои от представените резултати е твърде кратка. Трябвало е да се насочат и повече усилия за проучване влиянието на въшките върху растенията – гостоприемници.

7. Публикувани статии и цитирания.

Във връзка с дисертационния труд са публикувани три излезли от печат пълнотекстови статии:

1. Василев, П., Р. Андреев. 2013. Листни въшки по сливата в района на Пловдив. Acta Entomologica Bulgarica, 1-2, 23-30. Доклад на XI Ентомологична конференция, 25.09.2013. София.

2. Василев, П., Р. Андреев. 2015. Разпространение и популационна динамика на *Brachycaudus schwartzi* Börner и *Brachycaudus prunicola* Kaltenbach (Hemiptera: Aphididae) по костилкови овощни култури в Южна България. Аграрни науки, VII (17), 119-124.

3. Василев, П., Р. Андреев. 2015. Разпространение, популационна динамика и вредна дейност на Лилиевата листна въшка *Rhopalosiphum nymphaeae* Linnaeus (Hemiptera: Aphididae) по овощните култури в България. Научни трудове АУ-Пловдив, LIX (3), 115-122.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените от докторанта различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на **Павлин Емилов Василев** образователната и научна степен "**доктор**" по научната специалност „Растителна защита (Ентомология)".

Дата: 13.07.2016.
гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ
СТАНОВИЩЕТО:
(проф. д-р Р.Андреев)